

Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság
3.Bf.243/2020/15.

A Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság Budapesten, 2021. október 6. és 13. napján megtartott nyilvános ülés alapján a 2021. november 10. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

í t é l e t e t:

A választás rendje elleni büntett és más bűncselekmények miatt Terhelt1 és társai ellen indult büntetőügyben a Fővárosi Törvényszék 2020. szeptember 28. napján kelt 29.B.722/2018/112. számú ítéletét Terhelt2 II. r., Terhelt4 IV. r., Terhelt5 V. r., Terhelt6 VI. r., Terhelt7 VII. r., Terhelt8 VIII. r., Terhelt9 IX. r., Terhelt10 X. r., Terhelt11 XI. r., Terhelt12 XII. r. és Terhelt13 XIII. r. vádlottakkal szemben megváltoztatja:

Terhelt2 II. r., Terhelt4 IV. r., Terhelt5 V. r., Terhelt6 VI. r., Terhelt7 VII. r., Terhelt8 VIII. r., Terhelt9 IX. r., Terhelt10 X. r., Terhelt11 XI. r. vádlott cselekményének minősítésénél a Btk. 350. § (1) bekezdés d) pontjának II. fordulatára is utal.

Terhelt2 II. r., Terhelt4 IV. r., Terhelt5 V. r., Terhelt7 VII. r., Terhelt8 VIII. r., Terhelt9 IX. r., Terhelt10 X. r., Terhelt11 XI. r. vádlott esetében a bűnsegédi elkövetésre utalást mellőzi.

Terhelt12 XII. r. vádlott esetében a bűnsegédi elkövetésre utalást mellőzi és cselekményét választás rendje elleni büntettnek [Btk. 350. § (1) bekezdés d) pont II. fordulat] minősíti.

Terhelt13 XIII. r. vádlott cselekményét választás rendje elleni büntettnek [Btk. 350. § (1) bekezdés d) pont II. fordulat] minősíti.

Terhelt6 VI. r. vádlott részére a kiszabott 300.000.- (háromszázezer) forint pénzbüntetés megfizetésére 6 (hat) havi részletfizetést engedélyez. A havi részlet összegét 50.000.- (ötvenezer) forintban határozza meg azzal, hogy az első részlet 2021. december 15. napjáig, a fennmaradó részesletek a soron következő hónapok 15. napjáig esedékesek. Ha a terhelt a pénzbüntetést nem fizeti meg, illetve egy havi részlet megfizetését elmulasztja, a pénzbüntetést, vagy annak meg nem fizetett részét szabadságvesztésre kell átváltoztatni.

Terhelt9 IX. r. vádlott részére a kiszabott 100.000.- (százezer) forint pénzbüntetés megfizetésére 2 (két) havi részletfizetést engedélyez. A havi részlet összegét 50.000.- (ötvenezer) forintban határozza meg azzal, hogy az első részlet 2021. december 15. napjáig, a fennmaradó részletek a soron következő hónapok 15. napjáig esedékesek. Ha a terhelt a pénzbüntetést nem fizeti meg, illetve egy havi részlet megfizetését elmulasztja, a pénzbüntetést, vagy annak meg nem fizetett részét szabadságvesztésre kell átváltoztatni.

Terhelt2 II. r. vádlott által megfizetendő bűnügyi költség összege 148.856.- (száznegyvennyolcezer-nyolcszázötvenhat) forint,

Terhelt4 IV. r. vádlott által megfizetendő bűnügyi költség összege 198.962.- (százkilencvennyolcezer-kilencszázhatvankettő) forint,

Terhelt5 V. r. vádlott által megfizetendő bűnügyi költség összege 446.871.- (négy száznegyvenhatezer-nyolcszázhetvenegy) forint,

Terhelt9 IX. r. vádlott által megfizetendő bűnügyi költség összege 138.391.- (százharmincnyolcezer-háromszázkilencvenegy) forint,

Terhelt10 X. r. vádlott által megfizetendő bűnügyi költség összege 267.479.- (kettő százhetvencsatornalanhétezer-négy százhetvenkilenc) forint,

Terhelt11 XI. r., Terhelt12 XII. r. és Terhelt13 XIII. r. vádlottak által megfizetendő bűnügyi költség összege személyenként 127.861.- (százhuszonhétezer-nyolcszázhatvanegy) forint.

Terhelt4 IV. r. és Terhelt5 V. r., valamint Terhelt9 IX. r., Terhelt10 X. r. és Terhelt11 XI. r. vádlottak esetében az egyetemleges kötelezést mellőzi.

Az állam által viselt bűnügyi költség összege 651.203.- (hatszázötvenegyezer-kettő százhárom)

Terhelt3 III. r. vádlott személyi adatait akként javítja ki, hogy településen született születési dátum napján, anyja neve: anyja név1.

Terhelt10 X. r. vádlott tényleges tartózkodási helye: tartózkodási hely1.

Terhelt12 XII. r. vádlott lakcíme: lakcím1

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét Terhelt2 II. r., Terhelt3 III. r., Terhelt4 IV. r., Terhelt5 V. r., Terhelt6 VI. r., Terhelt7 VII. r., Terhelt8 VIII. r., Terhelt9 IX. r., Terhelt10 X. r., Terhelt11 XI. r., Terhelt12 XII. r. és Terhelt13 XIII. r. vádlottakkal szemben helybenhagyja.

A másodfokú eljárásban felmerült 86.400.- (nyolcvanhatezer-négyszáz) forint bűnügyi költséget az állam viseli.

Az ítélet ellen további fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

[1] A Fővárosi Törvényszék 2020. szeptember 28. napján kihirdetett 29.B.722/2018/112. számú ítéletével

- Terhelt2 II. r. vádlottat bűnsegédként elkövetett választás rendje elleni büntett [Btk. 350. § (1) bekezdés d) pontja] miatt 3 évre próbára bocsátotta;

- Terhelt3 III. r. vádlottat a választás rendje elleni büntett [Btk. 350. § (1) bekezdés d) pont] és költségvetési csalás büntett [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontja, (2) bekezdés a) pontja] miatt emelt vád alól felmentette;

- Terhelt4 IV. r. vádlottat bűnsegédként elkövetett választás rendje elleni büntett [Btk. 350. § (1) bekezdés d) pontja] miatt 100 napi tétel, napi tételenként 1000 forint összegű, összesen 100.000 forint pénzbüntetésre ítélte;

- Terhelt5 V. r. vádlottat bűnsegédként elkövetett választás rendje elleni büntett [Btk. 350. § (1) bekezdés d) pontja] miatt 2 évre próbára bocsátotta;

- Terhelt6 VI. r. vádlottat a választás rendje elleni büntett [Btk. 350. § (1) bekezdés d) pont] miatt 300 napi tétel, napi tételenként 1000 forint összegű, összesen 300.000 forint pénzbüntetésre ítélte;

- Terhelt7 VII. r. vádlottat bűnsegédként elkövetett választás rendje elleni büntett [Btk. 350. § (1) bekezdés d) pontja] miatt 2 évre próbára bocsátotta;

- Terhelt8 VIII. r. vádlottat bűnsegédként elkövetett választás rendje elleni büntett [Btk. 350. § (1) bekezdés d) pontja] miatt 2 évre próbára bocsátotta, további egy rendbeli bűnsegédként

elkövetett választás rendje elleni büntett [Btk. 350. § (1) bekezdés d) pont] miatt emelt vád alól felmentette;

- Terhelt9 IX. r. vádlottat bűnsegédként elkövetett választás rendje elleni büntett [Btk. 350. § (1) bekezdés d) pontja] miatt 100 napi tétel, napi tételenként 1000 forint összegű, összesen 100.000 forint pénzbüntetésre ítélte;

- Terhelt10 X. r. vádlottat bűnsegédként elkövetett választás rendje elleni büntett [Btk. 350. § (1) bekezdés d) pontja] miatt 2 évre próbára bocsátotta;

- Terhelt11 XI. r. vádlottat bűnsegédként elkövetett választás rendje elleni büntett [Btk. 350. § (1) bekezdés d) pontja] miatt 2 évre próbára bocsátotta;

- Terhelt12 XII. r. vádlottat bűnsegédként elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétsége (Btk. 345. §) miatt 1 évre próbára bocsátotta;

- Terhelt13 XIII. r. vádlottat hamis magánokirat felhasználásának vétsége (Btk. 345. §) miatt 2 évre próbára bocsátotta.

Rendelkezett a nyomozás során lefoglalt ajánlóívek lefoglalásának megszüntetéséről, és azokat továbbra is az iratok mellékleteként rendelte kezelni. Határozott az eljárás során felmerült bűnügyi költség viseléséről is.

[2] Az ítélettel szemben

- az ügyészség valamennyi vádlott terhére, a büntetés súlyosítása érdekében, továbbá Terhelt3 III. r. vádlott vonatkozásában bűnösségének megállapításáért, büntetés kiszabásáért fellebbezett, míg

- Terhelt2 II. r. vádlott és védője, továbbá

- Terhelt4 IV. r. vádlott és védője a bűnügyi költség viselése,

- Terhelt5 V. r. vádlott és védője, valamint

- Terhelt13 XIII. r. vádlott elődlegetesen felmentésért, másodsorban enyhítésért

jelentettek be fellebbezést.

[3] Terhelt6 VI. r. vádlott védője az ítélet kihirdetésekor bejelentett fellebbezését védence hozzájárulásával visszavonta, míg Terhelt12 XII. r. vádlott enyhítésért és a bűnügyi költség részletekben történő megfizetésének engedélyezéséért bejelentett fellebbezését az

elsőfokú bíróság 2020. november 2. napján kelt 130. számú végzésével elkésettség miatt elutasította.

[4] Az elsőfokon eljáró ügyész fellebbezése indokolásában kifejtette, hogy Terhelt3 III. r. vádlott vonatkozásában megállapított tényállás a Be. 592. § (2) bekezdésének c) és d) pontjaira figyelemmel részben megalapozatlan. Az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe, hogy tanú1 tanú egyértelmű terhelő vallomást tett a vádlottra, hiszen az eljárás során határozottan és következetesen állította, hogy a párt2 irodájában Terhelt3 III. r. vádlott asztalán látta más pártok fénymásolt ajánlóíveit, és akkor még az íveken nem voltak kitakarva a pártok nevei. Ezen felül azt is elmondta, hogy a gyűjtés vége felé a párt kis méretű irodájában látványosan adatmásolás folyt. Az irodában többször megjelent III. r. vádlott is, tehát tudnia kellett, hogy adatmásolás folyik, miután abban a szobában történt a másolás, ahol az asztala volt (51. sz. tárgyalási jegyzőkönyv 20. oldal utolsó bekezdése, 21. oldal utolsó bekezdése, 23. oldal első és utolsó bekezdése, 28. oldal ötödik bekezdése, 29. oldal harmadik bekezdése). A tanú bírói kérdésre egyértelműen úgy nyilatkozott, hogy három arcra emlékszik kifejezetten, akik részt vettek a visszaélésekben: Terhelt3 III. r., Terhelt4 IV. r. vádlottra és egyéb érdekelt3ra (*helyesen keresztnevlra*) (51. sz. tárgyalási jegyzőkönyv 25. oldal 5. bekezdés). Mindezt teljesen egyezően adta elő tanú2 tanú is (nyomozati irat II. kötet 59. oldal), e tanú számára is egyértelmű volt, hogy az irodában megjelenő III. r. vádlottnak tudnia kellett, hogy adatmásolás folyik az irodában (51. sz. jegyzőkönyv 31. oldal harmadik bekezdés, 32. oldal 2. bekezdés, 34. oldal ötödik és utolsó bekezdése). Tény, hogy tanú1 nem állította, hogy látta vagy hallotta volna amint III. r. vádlott IV. r. vádlottat adatok másolására utasítja, azonban több mint háromszor találkozott Terhelt3ral az irodában (51. sz. jegyzőkönyv 29. oldal harmadik bekezdés), azt pedig nehéz elképzelni, hogy az irodában az adatmásolás valóban létező csalási forma volt, csak éppen Terhelt3 nem tudott róla. tanú1 már a nyomozás során tett feljelentésében is előadta, hogy egyéb érdekelt3 tanú289t, az párt2 egyik jelöltjét is megkereste azzal, hogy neki is rendelkezésére bocsátanak adatokat, aláírásokat, aki azonban ebben nem vett részt. A tanú elmondta továbbá, hogy a másik szobában zajlottak a szabálysértő dolgok, és Terhelt3nak, az párt2 tagjának a budapesti 6. számú választási körzetében történt a legtöbb visszaélés (nyomozati iratok 1. kötet 125., 131. oldal, II. kötet 52. oldal). A tanú valóban egyéb érdekelt3t, az párt2 elnökét jelölte azon személyként, aki a személyes adatokat cserélgette, azonban a körülményekre figyelemmel életszerűtlen lenne azt feltételezni, hogy más jelöltnek ezt nem ajánlotta fel a párt elnöke. A bíróság továbbá téves következtetéssel találta hihetőnek, hogy III. r. vádlott érdekében, de az ő tudta nélkül végzett ilyen tevékenységet a III. r. vádlott lánya, Terhelt4 IV. r. vádlott. Kiemelte továbbá, hogy a nyomozás során tett gyanúsítottai vallomásában III. r. vádlott a sorszám36-es sorszámú ajánlóív vonatkozásában akként nyilatkozott, hogy az adatok kitöltése a saját írása (nyomozati iratok 8. kötet 249. oldalán). Ugyanakkor ezen az íven is szerepelt két olyan személy – 7. sorszám alatt tanú143 (nyomozati irat 5. kötet 35. oldal), 2. sorszám alatt tanú100 (nyomozati irat 3. kötet 496. oldal) – akik nem tettek ajánlást. Amennyiben pedig Terhelt3 III. r. vádlott tudott az adatok ajánlóívre történő átmásolásáról, majd benyújtotta tudomása szerint is hamis adatokat tartalmazó ajánlóíveket, akkor megvalósította a vádiratban terhére rótt bűncselekményeket. Erre figyelemmel a III. r. vádlott bűnösségének megállapítását és vele szemben büntetés kiszabását indítványozta.

[5] A büntetés súlyosítása érdekében bejelentett fellebbezés kapcsán hangsúlyozta, hogy az elsőfokú bíróság hiánytalanul felsorolta az enyhítő és súlyosító körülményeket, azonban azokat nem a súlyuknak megfelelően értékelte, és nem vette kellően figyelembe a vádlottak terhére rótt bűncselekmény tárgyi súlyát és társadalomra veszélyességét.

Valamennyi vádlott esetében nagyobb számban állnak fenn a javukra értékelendő enyhítő körülmények – amelyek közül kiemelendő a büntetlen előélet és a jelentős időmúlás – azonban a választás rendje elleni bűncselekmény elkövetési módja miatt jelen ügyben szükségszerűen hosszú időn át folyt a nyomozás. A bűncselekmény védett jogi tárgya a választás rendjének törvényessége, a választás tisztaságához fűződő jogi érdek. A társadalomra veszélyessége abban rejlik, hogy gyengíti az állampolgároknak a választás tisztaságába vetett hitét, szétrombolja a választóknak a választás törvényességébe vetett bizalmát. A választás rendjének védelme érdekében a Btk. 79. §-ban meghatározott büntetési célok csak és kizárólag szabadságvesztés büntetés kiszabásával érhetők el azon vádlottak esetében, akiknek a büntetőjogi felelősségét e bűncselekményben állapította meg az elsőfokú bíróság. Az ítélet belső arányosságát pedig az egyes vádlottak vonatkozásában a szabadságvesztés büntetések tartamának differenciálásával, valamint a próbaidők tartamának megfelelő megválasztásával, arányos kimunkálásával kellett volna kifejezni.

[6] Törvénytöen enyhe joghátránynak értékelte Terhelt12 XII. r. és Terhelt13 XIII. r. vádlottak esetében is a próbára bocsátást, miután a hamis magánokirat felhasználásának vétsége bűncselekményt választási eljárás során kiadott, sorszámozott ajánlóíven, a választási eljárás szabályait tudatosan megszegve követték el, Terhelt13 XIII. r. vádlott ezen felül 2008 évben elkövetett csalás büntette miatt indult büntetőeljárás hatálya alatt követte el. Erre figyelemmel mindkét vádlott esetében pénzbüntetés kiszabását tartotta szükségesnek.

[7] A Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség BF.826/2020/3. számú átiratában az ügyészi fellebbezést fenntartotta. Álláspontja szerint a bejelentett fellebbezések tartalmára figyelemmel a felülbírálat terjedelme a III. r., IV. r., V. r., VIII. r. és XIII. r. vádlottakra a Be. 590. § (1), (2) és (10) bekezdés értelmében teljes, míg a II. r., VI. r., VII., IX., X., XI., XII. r. vádlottakra a Be. 590. § (3) bekezdés értelmében korlátozott.

[8] Az elsőfokú bíróság egyesbíróként folytatta le az eljárást – tekintettel arra, hogy bár vádirat benyújtására még a 2017. évi XC. tv. hatálybalépése előtt került sor, az eljárás lefolytatására azonban már a Be. hatálya alatt – nem követett el olyan perrendi szabálysértést, amely a másodfokú érdemi felülbírálatnak akadályát jelentené. Az elsőfokú bíróság ügyfelderítési kötelezettségének is eleget tett, azonban a tényállás a III. r. vádlott vonatkozásában nem mentes a megalapozatlansági hibától, hiányosságtól. Az elsőfokon eljáró ügyész fellebbezésében írtakat fenntartva indítványozta e körben az elsőfokú ítélet megváltoztatását, a tényállás részbeni megalapozatlanságának kiküszöbölését, a III. r. vádlott bűnösségének kimondását és vele szemben büntetés kiszabását, bűnügyi költség viselésére kötelezését. Ugyancsak egyetértve az ügyészi fellebbezésben foglaltakkal, a többi vádlott vonatkozásában a joghátrány súlyosítását, azaz XII. r. és XIII. r. vádlottak esetében pénzbüntetés, míg a II., IV., V., VI., VII., VIII., IX., X. és XI. r. vádlottak vonatkozásában próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés kiszabását indítványozta.

[9] A védelmi fellebbezéseket – a IV. r. vádlott bűnügyi költség mérséklésére vonatkozó fellebbezés kivételével – nem tartotta alaposnak. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a bűnügyi költség viselésére vonatkozó elveket helyesen határozta meg, azonban a IV. és V. r. vádlott bűnügyi költség viselésére kötelezése során nem tartotta azt az általa meghatározott elvet, hogy a felmentéssel kiesett vádlottra eső arányos részt az állam viseli. szakértő2 szakértő tárgyaláson adott szakvéleményével kapcsolatos bűnügyi költség a IV., V.

r. vádlott, valamint a VIII. r. vádlott felmentése okán az állam között oszlik meg, ebből következően nem a teljes összeget kötelesek a IV. és V. r. vádlottak egyetemlegesen viselni. Ebben a részében is az elsőfokú ítélet megváltoztatására tett indítványt.

[10] Terhelt2 II. r. vádlott és védője kizárólag a bűnügyi költség vonatkozásában jelentett be fellebbezést, amelyet a védő azzal indokolt, hogy a két éves bizonyítási eljárásban a II. r. vádlottat érintő bizonyítás mindössze az őt érintő aláíróívekkel kapcsolatosan volt, de a bizonyítás döntő többsége a többi vádlott cselekvőségéhez kapcsolódott. Indokolatlan tehát az olyan tárgyalási napok sokasága vonatkozásában a bűnügyi költség viselésére kötelezés, amelyeken nem folyt vele szemben bizonyítás. Önmagában a vádlott kifejezetten rossz anyagi körülményei miatt is kérte volna a bűnügyi költség egy részének megfizetése alóli mentesítését, így kétszeresen indokolt álláspontja szerint a vádlottat terhelő bűnügyi költség összegének jelentős csökkentése. Az ügyészi súlyosításra irányuló fellebbezés kapcsán kifejtette, hogy a cselekmény tárgyi súlya, védenca tényleges cselekvősége és személyi körülményei, az időközben ismertté vált hasonló ügyekben történt büntetéskiszabási gyakorlat, és az immár nyolc éves időmúlás együttesen nem indokolják a büntetés súlyosítását.

[11] A Fővárosi Ítéltábla a fellebbezéseket a Be. 599. § (1) bekezdés alapján nyilvános ülésen bírálta el, melyen az ügyész bejelentésének megfelelően részt vett.

[12] A nyilvános ülésen az ügyész a fellebbezést, valamint a Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség átiratban foglaltakat fenntartva III. r. vádlott bűnösségének megállapítását, vele szemben végrehajtásában próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés kiszabását indítványozta. A többi vádlott esetében a büntetés súlyosítását, így XII. és XIII. r. vádlottak vonatkozásában pénzbüntetés, míg a II., IV., V., VI., VII., VIII., IX., X., XI. r. vádlott esetében végrehajtásában próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés büntetés kiszabását, a IV. és V. r. vádlottakra a bűnügyi költség viselésére kötelező rendelkezés megváltoztatását tartotta indokoltnak az átiratban foglaltak szerint.

[13] Terhelt2 II. r. vádlott védője az írásbelivel egyezően terjesztette elő fellebbezése indokolását, Terhelt3 III. r. vádlott védője pedig védenca vonatkozásában az elsőfokú ítélet helybenhagyását indítványozta. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság nagyon helyesen és következetesen alkalmazta azt az alapvető szabályt, hogy a terhelt terhére nem lehet értékelni azokat a tényeket, amelyek kétséget kizáróan nincsenek bizonyítva. Az ítélet azt tartalmazza, hogy nem lehetett megállapítani, hogy milyen módon és ki szerezte meg más pártoknak az ajánlási íveit. Tudomása szerint erre vonatkozóan érdemi bizonyítás nem is folyt. Abból, hogy III. r. vádlott íróasztalán voltak a hamisított aláíróívek, még nem lehet arra következtetést levonni, hogy ő valóban részt vett a bűncselekményben. A tényeket helyesen tárta fel az elsőfokú bíróság, és azokat helyesen, törvényesen, az Alaptörvénnyel összhangban értékelte. Így jutott arra a következtetésre, hogy Terhelt3 büntetőjogi felelőssége nem állapítható meg.

[14] Terhelt4 IV. r. vádlott védője védenca fellebbezését fenntartva kifejtette, hogy a speciális és generális prevenció elvét figyelembe véve védenca esetében a büntetés súlyosítása nem indokolt.

[15] Terhelt5 V. r. vádlott védője elsődlegesen védence felmentését, másodsorban a joghátrány enyhítését kérte. Álláspontja szerint nem bizonyított a szándékosság védence esetében. Valóban voltak olyan ajánlóívek, amelyeken a tanúvallomások alapján az látszik igazoltnak, hogy nem a névtulajdonosok írták alá az ajánlásokat, azonban az ívekhez bárki hozzáférhetett, bárki bármikor beleírhatott, tehát egyáltalán nem igazolt az álláspontja szerint, hogy a védence készítette el az íveket, így nem igazolt az, hogy az V. r. vádlott szándékában állt volna ilyen bűncselekmény elkövetése, és az sem, hogy ő követte volna el azt. Az enyhítésre irányuló fellebbezést a jelentős időmúlással indokolta, amely miatt a cselekménynek még szokottnál is enyhébb megítélése lenne indokolt.

[16] Terhelt6 VI. r. vádlott védője az ügyészi fellebbezésre tett észrevételében arra hivatkozott, hogy a Fővárosi Törvényszék ítélete megalapozott, a VI. r. vádlott javára értékelt enyhítő körülményekkel maradéktalanul egyetértve – különös tekintettel az igen jelentős időmúlásra, a vádlott büntetlen előéletére, illetve, hogy nem indult ellene újabb büntetőeljárás – a kiszabott büntetést megfelelőnek tartotta. Erre figyelemmel az elsőfokú ítélet helybenhagyását indítványozta.

[17] Terhelt7 VII. r., Terhelt8 VIII. r., Terhelt9 IX. r. vádlott védője szintén az elsőfokú ítélet helybenhagyását indítványozta, emellett a vádlottakra terhelt bűnügyi költség, illetve Terhelt9 IX. r. vádlott esetében a pénzbüntetés megfizetésére részletfizetés engedélyezését kérte.

[18] Ugyancsak az elsőfokú ítélet helybenhagyására tett indítványt Terhelt10 X. r. vádlott védője, míg Terhelt11 XI. r., Terhelt12 XII. r. vádlott védője a kiszabott büntetés enyhítését, illetve XI. r. vádlott esetében a bűnügyi költség megfizetésére részletfizetés engedélyezését kérte. Terhelt13 XIII. r. vádlott felmentésért bejelentett fellebbezése kapcsán kiemelte, hogy a vádlott mindvégig tagadta bűncselekmény elkövetését, nem vitatva azt a tényt, hogy valóban aláírta az íveket, de az aláírásokat nem ő gyűjtötte. Mindezek alapján elsődlegesen a felmentését, másodlagosan a vele szemben alkalmazott intézkedés enyhítését kérte.

[19] A bejelentett fellebbezések az alábbi eredményre vezettek.

[20] A másodfokú bíróság a fellebbezéssel megtámadott ítéletet a Be. 590. § (1) bekezdés alapján az azt megelőző bírósági eljárással együtt bírálta felül.

[21] A felülbírálat Terhelt3 III. r., Terhelt4 IV. r., Terhelt5 V. r. és Terhelt13 XIII. r. vádlott vonatkozásában – III. r. vádlott esetében a bűnösség megállapítására és büntetés kiszabására irányuló ügyészi fellebbezésre, V. és XIII. r. vádlott vonatkozásában a felmentésre irányuló fellebbezésre tekintettel, míg IV. r. vádlott vonatkozásában a Be. 590. § (10) bekezdésére figyelemmel – teljeskörű, így a Be. 590. § (2) bekezdés alapján kiterjedt az ítélet megalapozottságára, a bűnösség kérdésében való döntésre, a bűncselekmény minősítésére, az indokolás helyességére és arra is, hogy az elsőfokú eljárásban sérelem nélkül érvényesültek-e az eljárási szabályok. Terhelt8 VIII. r. vádlott vonatkozásában – miután a Terhelt3 III. r. vádlott cselekményével összefüggő, ezáltal az 590. § (10) bekezdése alapján teljeskörű felülbírálatot eredményező 7/II. tényállás kapcsán hozott felmentő rendelkezés ellen nem jelentettek be fellebbezést, ezért a Be. 590. § (8) bekezdése értelmében nem bírálható felül,

vele szemben pedig az ügyész csak súlyosabb büntetés kiszabásáért jelentett be fellebbezést – a felülbírálat az ügyészi állásponttal szemben nem teljeskörű. A Be. 590. § (3) bekezdése alapján esetében – csakúgy, mint Terhelt6 VI. r., Terhelt7 VII. r., Terhelt9 IX. r., Terhelt10 X. r., Terhelt11 XI. r. és Terhelt12 XII. r. vádlott vonatkozásában – a 7/I. tényállás vonatkozásában a felülbírálat korlátozott, azaz elsődlegesen az ítéletnek a fellebbezéssel sérelmezett rendelkezése, illetve része vonatkozásában bírálható felül. Ezen túlmenően a Be. 590. § (5) és (7) bekezdése alapján a másodfokú bíróság ebben az esetben is felülbírálja

- az elsőfokú bírósági eljárást és ennek során vizsgálja azon eljárási szabályok megtartását, amelyek megsértése esetén a 607. § (1) bekezdése, valamint a 608. § (1) bekezdése alapján az ítéletet hatályon kívül kell helyezni,

- a bűnösség megállapítására vonatkozó rendelkezést, ha a terheltet fel kell menteni, vagy vele szemben az eljárást meg kell szüntetni,

- a bűncselekmény minősítésére vonatkozó rendelkezést,

- a büntetés kiszabására vagy intézkedés alkalmazására vonatkozó rendelkezést,

- illetve hivatalból dönt az egyszerűsített felülvizsgálat tárgyát képező kérdésekben, valamint a szülői felügyeleti jogra és a polgári jogi igényre vonatkozó rendelkezésekről is.

[22] A felülbírálat fentiekben meghatározott keretei között eljárva a másodfokú bíróság megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítási eljárást a perrendi szabályok megtartásával folytatta le, a Be. 607. § (1) bekezdésében – és a Be. 567. § (1) és (2) bekezdésben – továbbá a Be. 608. § (1) bekezdésben felsorolt eljárási szabálysértések nem róhatók fel, így az ítélet hatályon kívül helyezése és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítása nem merült fel. Ugyancsak az eljárási szabályok megfelelő alkalmazásával járt el azon vádlottak esetében, akik a tárgyaláson való jelenlét jogáról lemondtak. Nem sérültek a bizonyítás törvényességével kapcsolatos előírások, a vádlottak és a tanúk figyelmeztetése törvényes volt, az arra adott válaszokat a jegyzőkönyvekben rögzítették, illetve a Be. 527. § (2) bekezdés b) pontjában foglaltaknak megfelelően ügyészi indítványra felolvasással tette a tárgyalás anyagává a bizonyításhoz szükséges tanúvallomásokat. Az eljárási szabályoknak megfelelően ismertette az elsőfokú bíróság mindazokat az okirati bizonyítékokat, amelyek az ügy eldöntése szempontjából releváns adatokat tartalmaznak.

[23] A fentiekre figyelemmel a másodfokú bíróság álláspontja szerint az ügy érdemi elbírálásának eljárásjogi akadálya nem volt, ilyenre a felek sem hivatkoztak.

[24] Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás – melyet a bizonyítékok egyenkénti és egymással összefüggő értékelése alapján állapított meg – megalapozott, azonban némely esetben pontosításra, kiegészítésre szorul, ezért az ítéltábla a Be. 593. § (1) bekezdés a) pontja alapján a tényállást kiegészítette, illetve helyesbítette az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma – az eljárás során lefoglalt ajánlóívek adatai – alapján az alábbiak szerint:

[25] - a 2/I. pontban rögzített tényállás vonatkozásában az ítélet 11. oldalán a sorszám49 számú ajánlóíven feltüntetett személy neve helyesen tanú80

[26] - a sorszám60 sorszámú ajánlóíven feltüntetett névsort kiegészíti tanú173-tel (az ítélet 14. oldalán a 4. pontban rögzített tényállásban feltüntetett adatoknak megfelelően)

[27] - a 4. pontban írt tényállásban az ítélet 14. oldalán a sorszám46 számú ajánlóíven feltünteteti tanú94t, a sorszám55 számú ajánlóíven tanú96t, a sorszám56 számú ajánlóíven tanú98t, a sorszám57 számú ajánlóíven tanú154t, sorszám59 tanú86ot is (a 2/I. tényállásban rögzítetteknek megfelelően).

[28] A bejelentett fellebbezések tartalma alapján a 10. pontban rögzített tényállás vonatkozásában a felülbírálat korlátozott, nem terjed ki az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás megalapozottságára, azonban annak nincs akadálya, hogy a másodfokú bíróság a Be. 453. § (6) bekezdése alapján a nyilvánvaló elírást kijavítsa. Erre figyelemmel az elsőfokú ítélet 21. oldalán Terhelt11 XI. r. vádlott által tanú284nak eljuttatott ajánlóívek között az elsőként feltüntetett ív száma helyesen sorszám201.

[29] A fenti helyesbítéssel és kiegészítéssel a tényállás mentessé vált a Be. 592. § (2) bekezdésben felsorolt hibáktól és hiányosságoktól, így a Be. 593. § (3) bekezdés alapján a másodfokú eljárásban is irányadó volt.

[30] Nem osztotta a másodfokú bíróság az ügyészségnek az ítéleti tényállás – Terhelt3 III. r. vádlott cselekvőségével kapcsolatos 2/I. pontjában rögzített – részbeni megalapozottságára hivatkozását.

[31] Terhelt3 III. r. vádlott vonatkozásában az elsőfokú ítélet 2/I. pontjában megállapított tényállás kapcsán ítéleti bizonyossággal nem látta megállapíthatónak azt, hogy

- Terhelt3 volt az aki az 500 ajánlás megszerzése érdekében megszerezte a párt1, a párt3 és a párt4 választókerület2 egyéni választókerületben indulni kívánt jelöltjeire leadott ajánlásokat tartalmazó ajánlóívek másolatát

- és az azokon lévő személyes adatoknak, illetve aláírásoknak a saját nevére kiállított ajánlóívekre történő átmásolása, illetve átmásoltatása révén szerzett ajánlásokat

- továbbá az sem, hogy Terhelt3 tisztában volt az ajánlóívek hamisított voltával, amikor azokat 2014. február 26. és 2014. március 3. napján benyújtotta a választási irodában.

[32] Az iratok alapján megállapítható, hogy az elsőfokú bíróság e tényállás vonatkozásában is eleget tett az ügyfelderítési kötelezettségének, minden bizonyítékot beszerzett és értékelési körébe vont, amelyek az alapos és hiánytalan, valósághű tényállás megállapítása érdekében szükségesek voltak. Bizonyítékértékelő tevékenységéről

indokolásában részletesen számot adott, amely során kitért arra is, hogy a rendelkezésre álló bizonyítékok – így elsődlegesen tanú1 és tanú2 tanúvallomása, az okirati bizonyítékok alapján – miért nem látta megállapíthatónak Terhelt3 vádiratban írt cselekvőségét.

[33] tanú1 feljelentésében, továbbá a nyomozati szakban és a tárgyaláson tett vallomásaiban is arról számolt be, hogy más pártok ajánlóíveit látta a 06. sz. választóirodában, többek között Terhelt3 – akivel legalább háromszor találkozott az irodában – íróasztalán. Kezdetben maga sem tudta pontosan, hogy mi volt a szándék ezekkel az ajánlóívekkel. Később látta, hogy egyre több fénymásolt ív jelent meg az irodában, és látta, hogy többen dolgoznak azon, hogy a párt2 ajánlóíveire írják át a más pártoktól szerzett ajánlásokat (51. számú tárgyalási jegyzőkönyv). Azt nem hallotta, hogy valaki kifejezetten mondta volna, hogy másolni kell az ajánlóíven lévő adatokat és aláírásokat, de látta, hogy hozták be az irodába más pártok ajánlóíveit, amelyek halomban álltak. Más logikus magyarázatot nem talált, csak azt, hogy ezekre az ívekre a másolás érdekében volt szükség (24. oldal). Vallomásában arra is kitért, hogy számára úgy tűnt, egyéb érdekelt3 volt a koordinátora országos szinten a pártnak. Abban azonban biztos volt, hogy az ajánlások gyűjtésének utolsó napján egyéb érdekelt3 adta át neki azokat a fénymásolt ajánlóíveket, amiket beszerzett valahonnan, és amelyeket a tanú az irodából elhozott, és a feljelentéséhez csatolt (23. oldal). Vallomása szerint egyéb érdekelt3 annak érdekében adta át ezeket az íveket, hogy arról adatokat másoljanak át tanú289 ajánlóíveire. A tanú feljelentésében (nyomozati iratok 1. kötet 131. oldal) is olyan kijelentést tett, hogy egyéb érdekelt3 szervezte az aláírás, és adatcserét. Az ajánlóíveken lévő adatok másolói közül egyedül terhelt4gyet jelölte meg név szerint.

[34] tanú2 a tárgyaláson szintén azt vallotta, hogy Terhelt3 III. r. vádlott rendszeresen bent volt az irodában. Arra nem emlékezett, hogy Terhelt3 kezében vagy az íróasztalán látta-e a fénymásolt ajánlóíveket, de az irodában a tárgyalóban látta ezeket. Az utolsó napon nagyon sok embert berendeltek az irodába azzal a cézzal, hogy ajánlóívekre másolják az adatokat. Személyeket nem tudott megnevezni, akik a másolást folytatták, és magát a másolás folyamatát sem tudta megerősíteni, de hogy az irodában erről volt szó, azt igen. Úgy emlékezett, hogy amikor ilyen nagyüzemben ment a másolás, akkor a teljes pártvezetés ott volt: tehát egyéb érdekelt3, egyéb érdekelt4, Terhelt3 és még mások is. A másolást végző személyek elhelyezkedése alapján az ott tartózkodó pártvezetőknek egyértelműen látniuk kellett, hogy másolás folyik (51. számú jegyzőkönyv 31. oldal 8. bekezdés, 32. oldal).

[35] A tanúk vallomásából kétségtelenül rögzíthető volt, hogy az irodában más pártok fénymásolt ajánlóívei voltak, illetve az is, hogy adatmásolás folyt az irodában. Mindkét tanú arról számolt be azonban, hogy egyéb érdekelt3 volt a fő szervező, illetve ő volt az a személy, aki az adatcserében részt vett. Az ügyészi érveléssel szemben vallomásuk alapján kétséget kizáróan nem volt tényként megállapítható, hogy Terhelt3 lett volna, aki a fénymásolt ajánlóíveket ismeretlen módon megszerezte, a vallomások alapján éppen ennek ellenkezőjére lehet következtetést levonni. Ugyancsak nem volt lehetséges ítéleti bizonyossággal állítani, hogy Terhelt3nak tudomása kellett legyen arról, hogy az ajánlóíveken az adatmásolás következtében olyan személyek adatai és aláírása szerepelnek, akik ténylegesen nem Terhelt3nak adtak ajánlást, miután ezt a tanúk csupán abból feltételezték, hogy Terhelt3 többször megfordult az irodában, és az utolsó napon is jelen volt, amikor a legnagyobb mértékben folyt a másolás. A tanúk ténybeli következtetésének (benyomásának) alapja – miszerint elhelyezkedésük alapján látniuk kellett, adott időszakban többször megfordultak az irodában stb. – nem ellenőrizhető, ekként önmagában a tudattartalomra és a

bűnösségre vont következtetés ténybeli alapjául nem szolgálhat. E körben megjegyzendő, hogy tanú1 azt is elmondta, hogy ezen az utolsó napon zárt ajtók mögött tárgyaltak a pártvezetők (51. sz. jegyzőkönyv 23. oldal), továbbá mindkét tanú kijelentette, hogy tudomásuk szerint Terhelt3 nem adott olyan utasítást, hogy az ajánlóívekre a fénymásolt ívekről kellene átmásolni az adatokat.

[36] tanú2 – és tőle származó információ alapján tanú1 is – beszámolt arról, hogy tanú289nek – akinek tanú1mal együtt szervezték az aláírásgyűjtését – is tettek ajánlatot, hogy tudnak aláírást szerezni részére, de ő visszautasította ezt az ajánlatot. Tudomása szerint, aki ezzel az ajánlattal tanú289t megkereste, az egyéb érdekelt3 vagy Terhelt3 volt. A tanúk ezen vallomását cáfolta tanú289, aki a tárgyaláson tett vallomásában kijelentette: nem tud arról, hogy bárki is ajánlatot tett volna, hogy tudnának neveket, listákat adni számára, illetve azt sem mondta neki senki, hogy az ajánlóíveit valaki manipulálni akarta. tanú1 feljelentéséről sem volt tudomása (64. számú jegyzőkönyv 10-16. oldal). egyéb érdekelt3 ugyancsak tagadta, hogy adatcserét ajánlott volna dr. tanú289nek (64. számú tárgyalási jegyzőkönyv 16. oldal). A tanúvallomások alapján tehát azt sem lehetett tényként megállapítani, hogy tanú289 felé lett volna ilyen felajánlás, így – az ügyészi állásponttal szemben – az a következtetés sem volt levonható, hogy ha egy jelölt részére lett volna felajánlás egyéb érdekelt3, a pártvezető részéről, akkor feltételezhető lenne, hogy más jelölt részére is biztosította volna ezt a lehetőséget.

[37] Az ügyészség fellebbezésében kiemelte, hogy volt egy ajánlóív, amely kapcsán Terhelt3 III. r. vádlott maga is elismerte nyomozati vallomásában, hogy az adatok kitöltése a saját írása. A hivatkozott sorszám36 sorszámú íven szerepel két személy – tanú143 és tanú100 – akik nem tettek ajánlást Terhelt3ra, így azok az adatok másolás következtében kerültek az ajánlóívre, ezáltal Terhelt3nak is ismernie kellett az adatmásolás tényét. Az ügyészi érveléssel kapcsolatban rá kell mutatni arra, hogy a III.r. vádlott hivatkozott nyomozás során tett vallomásában valóban elismerte az adatok kitöltését, de ez nem terjedt ki a névaláírás hamis voltára, ekként önmagában nem utal szükségszerűen hamis adat feltüntetésére. A két személy tanú100 és tanú143 ugyan a névaláírását nem ismerte el sajátjaként, azonban tanú143 akként nyilatkozott, hogy az iratai eltűntek (azaz nem kizárható, hogy más személy azokkal visszaélhetett), míg tanú100 elismerte, hogy egy „egy pártra” adott ajánlást. Írásszakértői vélemény beszerzésére a névaláírások hamis voltának és kézeredetének megállapítására nem áll rendelkezésre. A nyomozás során lefoglalt ajánlóívek alapján az is megállapítható volt, hogy a kérdéses ajánlóíven aláírásgyűjtőként tanú313 neve, illetve aláírása szerepel, azonban az eljárásban nem került sor tanú313 kilétének feltárására, az általa végzett aláírásgyűjtés és a megjelölt ajánlóív kitöltése körülményeinek, illetve annak tisztázására, hogy az ajánlást adó személyek aláírása milyen módon került az ajánlóívre. Ennek hiányában pedig nem kizárható, hogy Terhelt3 III.r. vádlott az adott aláírásgyűjtés során jelen volt, és az adatkitöltést jóhiszeműen (bemondás vagy diktálás alapján) végezte, amit az is erősít, hogy a III. r. vádlott nyomozati vallomásában beszámolt arról is, hogy a választási körzet különböző pontjain elhelyezkedő gyűjtőket rendszeresen látogatta (nyomozati iratok VII. kötet 265. oldal). Nem kizárható az sem, hogy a III.r. vádlott az adatokhoz tartozó személy névaláírásának beszerzésére célzottan adott tanú313nak megbízást. Erre figyelemmel pedig az ajánlóív kitöltésével kapcsolatos ügyészi hivatkozás sem elegendő annak kétséget kizáró igazolására, hogy a hamis ajánlás tényéről III. r. vádlottnak tudomása lett volna.

[38] A mérlegelő tevékenység az elsőfokú bíróság feladata. A másodfokú bíróságnak azt kell vizsgálnia, hogy az megfelelt-e a törvényi előírásoknak, a logika szabályainak, teljeskörű volt-e, illetve megalapozatlansági okot eredményezett-e. Az elsőfokú bíróság az indokolási kötelezettségét akkor teljesíti, ha számot ad döntéshozatali tevékenységéről, ha az ítélet indokolásából nyomon követhető, hogy a tény- vagy jogkérdések tekintetében melyek voltak azok a körülmények, amelyeket a bíróság irányadónak vett, és amelyre a döntését alapította. A a 2/1. pontban írt tényállás vonatkozásában az ismertetett vallomásokat, és a rendelkezésre álló, az elsőfokú ítéletben iratszerűen megjelölt és részletesen ismertetett bizonyítékokat figyelembe véve megállapítható, hogy az elsőfokú bíróság mérlegelő tevékenységét a fent rögzítettek szerint teljesítette, mérlegelő tevékenységéről számot adott, ezáltal indokolási kötelezettségének is maximálisan eleget tett. Az így megállapított megalapozott tényállás alapján pedig helytálló a III. r. vádlottnak a Btk. 350. § (1) bekezdés d) pontjában meghatározott választás rendje elleni büntett vádja alóli bizonyítottság hiányában történt felmentése. Osztotta az ítéltábla az ügyészség azon álláspontját, hogy a 2/I. és a 2/II. pontban elbírált bűncselekmények egymással szükségszerűen összefüggésben állnak. Ennek megfelelően – miután az I. pontban megjelölt bűncselekmény nem róható a III. r. vádlott terhére – az sem állapítható meg, hogy a III. r. vádlott a egyéb bűntett megtevésével jutott volna az állami támogatásokhoz, így a 2/II. pontban írt cselekmény kapcsán is helyes a III. r. vádlottnak a költségvetési csalás büntette [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontja, (2) bekezdés a) pontja] miatti vád alóli, bizonyítottság hiányában történő felmentése is.

[39] Terhelt5 V. r. vádlottnak és védőjének, valamint Terhelt13 XIII. r. vádlottnak a felmentésre irányuló fellebbezése sem megalapozott. Az elsőfokú bíróság az V. r. vádlott vonatkozásában rögzített 4. tényállás, valamint a XIII. r. vádlott cselekvőségét tartalmazó 12. tényállás vonatkozásában is a szükséges és lehetséges körben lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeként feltárt bizonyítékok okszerű mérlegelésén alapuló történeti tényállása mindkét pontban megalapozott. Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában részletesen és az iratok tartalmának megfelelően e tényállások vonatkozásában is számba vette a rendelkezésre álló bizonyítékokat, azokat egyenként és összességében értékelte.

[40] A törvényszék e tényállások vonatkozásában is az indokolási kötelezettségét teljes mértékben teljesítette. Az ítélet indokolása a teljes nyomozati és bírósági iratanyag tükrében nyomon követhető, ennek keretében megállapítható, hogy az elsőfokú bíróság az egyes tényállásokat mire alapította és a vádlottak védekezése kapcsán mit nem fogadott el.

[41] Terhelt5 V. r. vádlott az eljárás során tagadta bűncselekmény elkövetését, védője felmentésre irányuló fellebbezésében a szándékosság hiányára hivatkozott. A védelmi fellebbezéssel szemben megállapítható, hogy az elsőfokú bíróság a nyomozati szakban meghallgatott, a tárgyaláson felolvasással a tárgyalás anyagává tett tanúvallomások, a gyűjtőként Terhelt5 által aláírt ajánlóívek, az írásszakértői vélemény és az egyéb okirati bizonyítékok alapján megállapított tényállása megalapozott. A védőnek az V. r. vádlott tudattartalmára, azaz a szándékosság hiányára történő hivatkozása nem alapos, ezzel kapcsolatosan helytállóan fejtette ki az elsőfokú bíróság, hogy egyrészt az ajánlatgyűjtési szabályokról szóló útmutatásra, másrészt az ajánlóíveken feltüntetett rovatok egyértelműségére tekintettel V. r. vádlottnak is tudomása kellett lennie arról, hogyan kell az íveket kitölteni, gyűjtőként milyen kötelezettségek terhelik.

[42] Az elsőfokú bíróság az iratok tartalmával egyezően rögzítette továbbá, hogy Terhelt¹³ XIII. r. vádlott maga is elismerte, olyan ajánlóíveket is aláírt gyűjtőként, ahol az ajánlásokat ténylegesen nem ő gyűjtötte. A tanúvallomások alapján pedig az is rögzíthető volt, hogy a XIII. r. vádlott által aláírt gyűjtőíveken három olyan személy is szerepel, akik nem tettek ajánlást a XIII. r. vádlottra. Helyesen vont következtetést az elsőfokú bíróság a XIII. r. vádlott tudattartalmára is, hiszen jelöltként ismernie kellett a jelölés szabályait, nem volt elfogadható e körben azon hivatkozása, hogy nem megfelelő tájékoztatást kapott az ajánlóívek gyűjtőként való aláírásával kapcsolatosan.

[43] A fentiek alapján új bizonyíték hiányában az V. r. vádlott és védőjének, valamint a XIII. r. vádlottnak a felmentésre irányuló fellebbezése lényegében az elsőfokú bíróság bizonyíték-értékelő tevékenységét támadja, megalapozott tényállás mellett azonban nincs lehetőség arra, hogy a fellebbviteli bíróság a bizonyítékokat az elsőfokú bíróságtól eltérően értékelje. Erre figyelemmel a felmentésre irányuló fellebbezések nem vezettek eredményre.

[44] Az elsőfokú bíróság a megállapított történeti tényállás alapján helytállóan vont következtetést a II. r., IV. r., V. r., VI. r., VII. r., VIII. r. (a 7/II. tényállás kivételével), IX. r., X. r., XI. r., XII. r. és a XIII. r. vádlottak büntetőjogi felelősségére.

[45] A jogi minősítéssel kapcsolatosan azonban nem osztotta mindenben az elsőfokú bíróság álláspontját az ítéltábla.

[46] A Btk. 350. § (1) bekezdés d) pontja értelmében a választás rendje elleni bűncselekményt az követi el, aki a választási eljárásról szóló törvény vagy a népszavazás kezdeményezéséről, az európai polgári kezdeményezésről, valamint a népszavazási eljárásról szóló törvény hatálya alá tartozó választás, népszavazás és európai polgári kezdeményezés során jogosulatlanul aláír, hamis adatokat tüntet fel. A tényállás keretdiszpozíció, annak tartalmát a választójog gyakorlását szabályozó anyagi jogi és eljárásjogi normák rendelkezései alapján határozható meg. Jelen esetben az országgyűlési képviselők választásáról szóló 2011. évi CCIII. törvény határozza meg a kerettényállást kitöltő anyagi jogi szabályokat, a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. tv. pedig többek között az országgyűlési képviselő választás során irányadó eljárási szabályokat.

[47] A Btk. 350. § (1) bekezdés d) pontban meghatározott alapeset elkövetési magatartása kettős: a jogosulatlan aláírást, illetve vagylagos jelleggel a hamis adatok feltüntetését kriminalizálja. Jogosulatlan aláírás elsősorban az ajánlóív vagy az aláírásgyűjtő ív kitöltésének jogszerűtlensége esetében fordulhat elő. Mindez azt jelenti, hogy az irányadó anyagi jogi szabályozás alapján az elkövető a képviselő választáson ajánlás jogával nem rendelkezik (például közügyektől eltiltás mellékbüntetés hatálya alatt áll). Jogosulatlan aláírást eredményez ugyanazon jelölt többszöri ajánlása is. Hamis adatok feltüntetése a választási eljárás során felmerülő adatszolgáltatási kötelezettség teljesítése körében (például az ajánlóívek kitöltésekor) valósulhat meg, és csak azon adatokra nézve követhető el e bűncselekmény, amelyek a részvételi jog törvényes gyakorlása szempontjából jelentőséggel bírnak. A 2013. évi XXXVI. törvény 122. § - a határozza meg azokat az adatokat, amelyek feltüntetése ebből a szempontból jelentőséggel bírnak. A 2014. évi országgyűlési képviselő-választás idején hatályos rendelkezés értelmében ilyen adat az ajánlást adó választópolgár neve, személyi azonosítója, magyarországi lakcíme, valamint az anyja neve, az ajánló

választópolgár saját kezű aláírása [122. § (2) bekezdés], továbbá az ajánlást gyűjtő személy neve és aláírása [122. § (6) bekezdés]. Jelen esetben Terhelt2 II. r., Terhelt4 IV. r., Terhelt5 V. r., Terhelt6 VI. r., Terhelt7 VII. r., Terhelt8 VIII. r., Terhelt9 IX. r., Terhelt10 X. r., Terhelt11 XI. r. vádlott azzal a magatartásával, hogy az irányadó tényállás szerint valótlanul saját magát tüntette fel aláírásgyűjtőként, nem jogosulatlanul írt alá, hanem valótlan nyilatkozatot tett, azt a valótlan nyilatkozatot, mely szerint ő gyűjtötte az aláírásokat, holott ez nem így történt. Ezzel a cselekményükkel a vádlottak a Btk. 350.§ (1) bekezdés d.) pontjának II. fordulatóban meghatározott elkövetési magatartást valósították meg, így az ítéltábla e vádlottak terhére rótt bűncselekmény esetében a Btk. 350. § (1) bekezdés d) pontjának megjelölésén túl a II. fordulatót is feltüntette.

[48] A fentiek szerint tehát e bűncselekmény vonatkozásában elkövetési magatartás az ajánlóíveken a hamis adatok feltüntetése. Ezáltal a bűncselekmény tettese az, aki aláírásgyűjtőként úgy írta alá az ajánlóívet, hogy ténylegesen a gyűjtésben nem vett részt, vagy az ajánlóíven feltüntetett személyektől nem maga gyűjtötte az ajánlásokat. A Btk. 13. § (1) bekezdése szerint tettes az, aki a bűncselekmény törvényi tényállását megvalósítja, a 14. § (2) bekezdése értelmében pedig bűnsegéd az, aki bűncselekmény elkövetéséhez másnak szándékosan segítséget nyújt. A tettesi és a részesi magatartás megfogalmazásából kitűnően a tettesek a különös részi törvényi tényállás keretei közé illő, a részesek viszont a törvényi tényálláson kívüli magatartást fejtenek ki. E fogalmi meghatározásnak megfelelően Terhelt2 II. r., Terhelt4 IV. r., Terhelt5 V. r., Terhelt7 VII. r., Terhelt8 VIII. r., Terhelt9 IX. r., Terhelt10 X. r., Terhelt11 XI. r. vádlott azzal, hogy aláíró íven hamis adatokat tüntettek fel a bűncselekmény törvényi tényállási keretébe tartozó magatartást fejtettek ki, így a bűncselekményt nem bűnsegédként, hanem tettesként valósították meg. A jelen törvényi tényállás szerinti cselekmény elkövetése szempontjából nem annak van jelentősége, hogy jelöltként indult-e, vagy indulni kívánt-e az országgyűlési választáson, hanem a vádlottak által ténylegesen megvalósított magatartásnak. Erre figyelemmel e vádlottak esetében a bűnsegédi elkövetési alakzat feltüntetését mellőzte az ítéltábla, a tettesi elkövetői minőségre pedig – figyelemmel a 61/2008. Bkv. 2/d) pontjában foglaltakra – a határozat rendelkező részében nem kell utalni.

[49] Ugyancsak nem osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját az ítéltábla Terhelt12 XII. r. és Terhelt13 XIII. r. vádlott vonatkozásában. Mint ahogyan arra az ítéltábla utalt, a Btk. 350. § (1) bekezdés d) pontja szerinti, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő büntettet követ el, aki a választási eljárásról szóló törvény vagy népszavazás kezdeményezéséről, az európai polgári kezdeményezésről, valamint a népszavazási eljárásról szóló törvény hatálya alá tartozó választás, népszavazás és európai polgári kezdeményezés során jogosulatlanul aláír, vagy hamis adatokat tüntet fel. A XII. r. és a XIII. r. vádlott esetében a terhükre rótt cselekményt az elsőfokú bíróság a Btk. 345. §-ában meghatározott hamis magánokirat felhasználásának vétségeként – mely szerint egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő vétséget követ el, aki jog vagy kötelezettség létezésének, megváltozásának vagy megszűnésének bizonyítására hamis, hamisított vagy valótlan tartalmú magánokiratot felhasznál – minősítette. A Kúria a BH2017. 109. számú eseti döntésében kifejtette, hogy az egyes törvényi tényállások nem elvágólag illeszkednek egymáshoz, hanem átfedéseket tartalmaznak, ami a törvényi védettség, védelem záloga is. Ugyanakkor az egymást fedő, formailag mindegyik törvényi tényállásba beillő magatartás esetében nem feltétlen a halmazat megállapítása, van, amikor a kölcsönös jogtárgysértés csupán formai, látszólagos ([56] pont). Ilyen, amikor eleve, rendszerint - és nem csak bizonyos esetekben – áll fenn a két magatartás összefüggése, egymást fogalmilag feltételező mivolta. Ilyenkor a

súlyosabb megítélésű bűncselekmény – a „többben a kevesebb benne van” elve alapján – elnyeli az enyhébb megítélésű cselekményt ([57] pont). Az ajánlóíven hamis adatok feltüntetése, e körben az eredeti ajánlóívről a személyes adatok átmásolása és az eredeti aláírás aláhamisítása – értelemszerűen – egyben hamis magánokirat készítését is jelenti. Másképp fogalmazva: a választás rendje elleni bűncselekménynek a hamis adatok feltüntetésével elkövetett, a Btk. 350. § (1) bekezdés d) pontjában fenyegetett elkövetési magatartása nem valósulhat meg másként, mint a Btk. 345. § szerinti bűncselekmény egyik feltételének – a hamis magánokirat – meglétével ([58] pont). A XII. r. és a XIII. r. vádlott terhén megállapított irányadó tényállás szerint (11. és 12. tényállás) a 2014. évi országgyűlési képviselő-választási eljárás során a vádlottak az ajánlóívek aláírásgyűjtőként való aláírásával valótlannul igazolták, hogy a tényállásban feltüntetett sorszámú ajánlóíveken lévő ajánlásokat személyesen ők gyűjtötték és e személyek valóban adtak ajánlást az ajánlóíven feltüntetett jelölt részére. Az ítéltábla álláspontja szerint e vádlottak terhére rótt cselekmény minősítése nem annak függvénye, hogy sikeres volt-e a jelöltállítás, vagy sem, hiszen a választás rendjének és tisztaságának sérelme már azáltal megvalósult, amikor a választási iroda által sorszám szerint nyilvántartásban rögzített, szabályszerűen kiállított ajánlóíveken a hamis adatokat feltüntették. Ennek megfelelően Terhelt12 XII. r. és Terhelt13 XIII. r. vádlott terhén megállapított bűncselekmény minősítése – figyelemmel a hivatkozott eseti döntésben foglalt iránymutatásra – helyesen a Btk. 350. § (1) bekezdés d) pontjának II. fordulata szerinti választás rendje elleni büntett, így e vonatkozásban a másodfokú bíróság megváltoztatta a törvényszék ítéletét.

[50] A Btk. 80. § (1) bekezdés értelmében a büntetést, céljának szem előtt tartásával, a törvényben meghatározott keretek között úgy kell kiszabni, hogy igazodjék a bűncselekmény tárgyi súlyához, a bűnösség fokához, az elkövető társadalomra veszélyességéhez, továbbá az egyéb súlyosító és enyhítő körülményekhez. A bíróság feladata az ítélezés során olyan nemű és mértékű joghátrány alkalmazása, amely kifejezi a társadalom megítélését az adott cselekménnyel kapcsolatban, ugyanakkor figyelemmel van az elkövető által megvalósított magatartásra és az alanyi társadalomra veszélyességére is.

[51] A Btk. 79. §-ban foglalt büntetési célok: a társadalom védelme érdekében annak megelőzése, hogy akár az elkövető, akár más bűncselekményt kövessen el. A bűncselekmény elkövetőivel szemben kiszabott büntetés nem csupán magára az elkövetőre bír hatással, hanem a társadalom többi tagjára nézve is. A büntetés kiszabásakor a bíróságnak minden esetben e kettős cél szem előtt tartásával kell eljárnia.

[52] Az elsőfokú bíróság a büntetéskiszabási körülményeket teljeskörűen feltárta, azt csak annyiban pontosítja a másodfokú bíróság, hogy Terhelt12 XII. r. vádlott vonatkozásában mellőzi az enyhítő körülmények közül a vádlott idős korára hivatkozást.

[53] A hiánytalan bűnösségi körülmények alapján – figyelemmel a cselekmény elkövetése óta az egyes vádlottaknak fel nem róható jelentős, és a másodfokú eljárásban bekövetkezett további egy év éves időmúlásra is – Terhelt4 IV. r., Terhelt6 VI. r., Terhelt9 IX. r. szemben kiszabott pénzbüntetés helyett súlyosabb büntetés, míg Terhelt2 II.r, Terhelt5 V. r., Terhelt7 VII.r., Terhelt8 VIII. r., Terhelt10 X. r., Terhelt11 XI. r., Terhelt12 XII. r. és Terhelt13 XIII. r. vádlottal szemben alkalmazott intézkedés helyett pénzbüntetés kiszabását nem találta indokoltnak, ugyanis az igen jelentős időmúlás miatt a büntetés kiszabása körében a cselekmény társadalomra veszélyessége kisebb nyomatékkel értékelhető a vádlottak terhén. A

vádlottak közül Terhelt13 XIII. r. vádlott volt már büntetve korábban, jelen eljárás tárgyát képező bűncselekményt a büntetőeljárás hatálya alatt követte el, azonban a cselekmény elkövetése óta eltelt jelentős idő alatt sem indult vele szemben újabb büntetőeljárás, ezért sem látta szükségesnek a másodfokú bíróság a vádlottal szemben pénzbüntetés kiszabását a megváltozott minősítés ellenére sem. Ellenben éppen azon okból, hogy XIII. r. vádlott cselekményét büntetőeljárás hatálya alatt követte el, nem látott lehetőséget a másodfokú bíróság az egyébként is méltányos intézkedés további enyhítésére. Terhelt5 V. r. vádlott vonatkozásában az alkalmazott próbára bocsátás további enyhítése sem volt indokolt, miután az elsőfokú bíróság a feltárt súlyosító és enyhítő körülményeket, büntetéskiszabási tényezőket súlyuk szerint megfelelően értékelve határozta meg a próbára bocsátás tartamát.

[54] Az egyes vádlottakkal szemben alkalmazott joghátrány kapcsán a másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróságnak a belső arányosság vonatkozásában tett indokaival. A vádlottak tényleges elkövetési magatartására tekintettel azonban Terhelt2 II. r., Terhelt5 V. r., Terhelt7 VII. r., Terhelt8 VIII. r., Terhelt10 X. r., Terhelt11 XI. r. vádlott vonatkozásában a bűnsegédi helyett tettesi elkövetői minőség megállapítása, míg Terhelt12 XII. r. és Terhelt13 XIII. r. vádlott vonatkozásában a bűncselekmény minősítésének megváltoztatása ellenére sem látta indokoltnak intézkedés alkalmazása helyett pénzbüntetés kiszabását. Az elkövetői minőség, illetve a bűncselekmény minősítésének megváltoztatása mellett ugyanis Terhelt4 IV. r., Terhelt6 VI. r., Terhelt9 IX. r. vádlottak vádlott-társaikhoz képest megvalósított többletmagatartása továbbra is indokolja esetükben a súlyosabb joghátrányt.

[55] Terhelt4 IV. r., Terhelt6 VI. r. és Terhelt9 IX. r. vádlott – a IX. r. vádlott védője útján – a kiszabott pénzbüntetés megfizetésére részletfizetést kért.

[56] A Btk. 51. § (4) bekezdése alapján a bíróság az ügydöntő határozatában – az elkövető vagyoni, jövedelmi viszonyaira tekintettel – rendelkezhet úgy, hogy az elkövető a pénzbüntetést legfeljebb két éven belül havi részletekben fizetheti meg.

[57] A másodfokú bíróság Terhelt4 IV. r. vádlott személyi, jövedelmi, vagyoni körülményei nem váltak ismertté az eljárás során, erre tekintettel a másodfokú bíróság nem látott lehetőséget arra, hogy a Btk. 51. § (4) bekezdése alapján a IV. r. vádlott részére a kiszabott pénzbüntetés megfizetésére részletfizetést engedélyezzen.

[58] Ezzel szemben Terhelt6 VI. r. – akinek a havi jövedelme 80-100.000 Ft – és Terhelt9 IX. r. vádlott részére – aki egy kiskorú gyermeke tartásról gondoskodik élettársával, havi jövedelme 100.000 Ft, élettársa jövedelme 150.000 Ft, emellett 1.200.000 Ft diákhitel tartozás terheli – vagyoni, jövedelmi viszonyaira tekintettel a Btk. 51. § (4) bekezdése alapján a másodfokú ítélet rendelkező részében meghatározottak szerint részletfizetést engedélyezett.

[59] A bűnügyi költség viselésére kötelezéssel nagyrészt egyetértett az elsőfokú bíróság indokaival az ítéltábla, azonban az egyes vádlottak terhén megállapított összegek számítási hiba miatt javításra szorultak, másrészt Terhelt4 IV. r. és Terhelt5 V. r. vádlott, Terhelt9 IX. r., Terhelt10 X. r. és Terhelt11 XI. r. vádlott esetében az egyetemleges kötelezés kapcsán, Terhelt2 II. r. vádlott vonatkozásában a kötelezés miatt módosításra szorult. A számítási hibák az egyes vádlottak esetében elsődlegesen a kirendelt védői díjak összegzéséből adódtak.

[60] Terhelt2 II. r. vádlott és védője a bűnügyi költség viselésére kötelezés kapcsán azt kifogásolták, hogy a II. r. vádlott cselekménye csak Terhelt1 I. r. vádlott cselekményével függött össze, a bizonyítás azonban nagyrészt a többi vádlott vonatkozásában húzódott el, így a kirendelt védői díj nagyrészt szükségtelenül merült fel. Az ítéltábla részben egyetértett a fellebbezésben felhozottakkal, ezért Terhelt2 II. r. vádlottat – a Be. 574. § (5) bekezdését alkalmazva – csak azokon a napokon felmerült kirendelt védői díj megfizetésére kötelezte, amelyeken az I. r. és II. r. vádlott cselekményével kapcsolatos bizonyítás felvételére, valamint a perbeszédre került sor.

[61] Terhelt4 IV. r. és Terhelt5 V. r. vádlottak vonatkozásában – egyetértve a Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség átiratában foglaltakkal – szakértő2 szakértő díjával kapcsolatos bűnügyi költség Terhelt8 VIII. r. vádlott felmentésére tekintettel a IV., V. r. vádlott és az állam között oszlik meg, ezért a IV. r. és V. r. vádlott által megfizetendő bűnügyi költség összegét ennek megfelelően csökkentette az ítéltábla. Emellett a Be. 574. § (4) bekezdése alapján a szakértői díj megfizetésére Terhelt4 IV. r. és Terhelt5 V. r. vádlottakat külön-külön kötelezte.

[62] Terhelt9 IX. r., Terhelt10 X. r. és Terhelt11 XI. r. vádlott egyetemleges kötelezése a 68.500 Ft szakértői díj megfizetésére kötelezés pedig azért nem volt törvényes, mert a hivatkozott szakértői véleményben a szakértő azt állapította meg, hogy a kérdéses névaláírás nem Terhelt9-től származik. A szakértői véleményben ezen felül a szakértő – bár tanú284 vonatkozásában leadott ajánlóíveken lévő aláírásokat vizsgálta – nem a IX. r., X. r. és XI. r. vádlottakat érintette, ezért e vonatkozásban mellőzte a vádlottak egyetemleges kötelezését.

[63] A másodfokú bíróság észlelte, hogy Terhelt3 III. r. vádlott személyi adatai, valamint Terhelt10 X. r. vádlott tényleges tartózkodási helye, Terhelt12 XII. r. vádlott lakcíme nem volt pontos, ezért ezeket az adatokat – figyelemmel a Be. 561. § (2) bekezdés b) pontjára és a Be. 184. § (2) bekezdésére – az ítélet rendelkező részében javította.

[64] Fenti indokokra figyelemmel az ítéltábla – a Be. 599. § (1) bekezdés szerint nyilvános ülésen eljárva – az elsőfokú bíróság ítéletét a rendelkező részben foglaltak szerint a Be. 606. § (1) bekezdése alapján megváltoztatta, egyéb rendelkezéseit pedig a Be. 605. § (1) bekezdés alapján helybenhagyta.

[65] A Fővárosi Ítéltábla ítélete elleni fellebbezést a Be. 615. § (1) és (2) bekezdés zárja ki.

Budapest, 2021. november 10.

Dr. Szalai Géza s.k.

Nagyné dr. Drahos Ibolya s.k.

Dr. Sárecz Szabina Martina s.k.

a tanács elnöke

előadó bíró

bíró

A Fővárosi Törvényszék 2020. szeptember 28. napján kelt 29.B.722/2018/112. számú ítélete Terhelt2 II. r., Terhelt3 III. r., Terhelt4 IV. r., Terhelt5 V. r., Terhelt6 VI. r., Terhelt7 VII. r., Terhelt8 VIII. r., Terhelt9 IX. r., Terhelt10 X. r., Terhelt11 XI. r., Terhelt12 XII. r. és Terhelt13 XIII. r. vádlottakkal szemben a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság 3.Bf.243/2020/15. számú ítéletével 2021. november 10. napján jogerőre emelkedett.

Budapest, 2021. november 10.

Dr. Szalai Géza s.k.

a tanács elnöke

A kiadmány hitelül: